ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 71 ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Երեքշաբթի 10 Մայիսի **1888** Երեքշաբթի 10 Մայիսի ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 71

Տաքեհան 10 րուբլի, վեց ամսոյ՝ 6 րուբլի, երեք ամսոյ՝ 3 ր. 50 կ., ամսոյ՝ 1 ր. 50 կ., Հասով՝ 5 կոպէկ։
Բաժանորդ գրվում են Թիֆլիսում՝ միմայն խմբագրատան։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն ժամերով։ Յայտարարութիւնների գնաեն 2 կ., բնկերամների համար կրկնապատիկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ք ր ո ն ի կ ո ն.—Լուրեր։ Հայոց տառերի հնչման մասին։ Թէոդոսիայի հայոց կրօնական դպացումը։
Ք ա ղ ա ք ա կ ա ն.—Լուրեր։
Խ ա ռ ն Լ ո ւ ր ե ր.
«Նոր-Դար»-ի հեռագիրներ։
«Նոր-Դար»-ի պատասխաններ։
Բ ա ն ա ս ի ր ա կ ա ն.—Մի քանի դիտողութիւններ։
Յ ա յ տ ա ր ա ր ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Որովհետև հանգուցեալ Րաֆֆիի արդէն տպուած և անտիպ երկերի հրատարակութեան մասին մամուլի մէջ խօսք է լինում, դրա համար անհրաժեշտ է երկու կարևոր խնդրի վերայ հրաւիրել հասարակութեան ուշադրութիւնը, որոնք այս օրերս լուրջ քննութեան առարկայ էին դարձել քաղաքումս գրագէտների և բանասէրների մի յատուկ շրջանում։

Այդ երկու խնդիրներն են. ա) անհրաժեշտ է արդեօք այժմ իսկոյն և եթէ ձեռնարկել Րաֆֆիի բոլոր երկերի հրատարակութեան արժանացրած գներով և բ) եթէ հրատարակելը նպատակայարմար համարուի, արդեօք հանգուցեալի բոլոր երկերը պէտք է հրատարակել, թէ նրանցից ընտրութիւն անել։

Թողնելով այդ երկու խնդիրների առաջինը ծագած վիճաբանութիւնները և յայտնած կարծիքների արձանագրութիւնը, կասենք, որ գրագէտների և բանասէրների յայտնի շրջանում ձայների ստուար մեծամասնութեամբ այն կարծիքն յայտնուեցաւ, որ նախ հարկաւոր է Րաֆֆիի երկերի մասին լուրջ կրիտիկայի սպասել և հապա ձեռնարկել նրա երկերի արժանացրած հրատարակութեան. երկրորդ՝ եթէ այնու ամենայնիւ տպուելու լինին, պէտք է անպատճառ ընտրութիւն անել, որովհետև կան այնպիսի երկեր, որոնք աննպատակայարմար են հասարակ ժողովրդի ընթերցանութեան համար և կարող են մտքեր մոլորեցնել։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ։—Ապրիլի 3-ին, առաւօտեան ժամը 6-ից 20 վ. անց, զգալի կերպով երկրաշարժ եղաւ և տեւեց երկու վայրկեան։ Կամուրջի մօտ երկրաշարժից մի գինէ է քանդուել, որի տակ երեք պարսիկ են մնացել։

—

Երևանի երկրաշարժի մասին այժմ «Кав.»-ը հաղորդում է հետևեալ մանրամասնութիւնները. «Մայիսի 3-ին, առաւօտեան մօտ 6½-ին, քաղաքում լսուեց աղմուկ, որ նման էր քաղաքի միջով սլարշաւ անցնող ձիու ոտքի ձայնի և միևնոյն ժամանակ զգալի եղաւ ստորերկրեայ բաւական զօրաւոր ցնցում, որն անքան զօրաւոր էր, որ բոլոր քնողները զարթեցան, կախուած լամպարները շարժուեցան, ափսէների ու պատուհանները զնգզնգացին, իսկ մի քանի տներում, մանաւանդ վերևի յարկերում, բացուեցան դռներն ու շիֆները։ Սոսրերկրեայ հարուածը ուղղուած էր Աբարատից դէպի Սևանի լիճը։ Հին բնակիչները հաւատացնում են, որ շուտով պէտք է աւելի զօրեղ երկրաշարժ սպասել, որը, ըստ աւանդութեան, իւրաքանչիւր 50 տարից մի անգամ կրկնվում է Աբարատի շրջակայքում։ Այսպէս օրինակ, 1840 թուին ոչնչացել է Աբարատի ստորոտում շինուած Ախոյի մեծ գիւղը, իսկ շրջակայ Օղուրլար և Նախիջևան քաղաքներում 7000-ից աւելի տներ են կործանուել»։

—

ՂԱՄԱՐԼՈՒԻՑ մեզ գրում են.—Մայիսի 3-ին, առաւօտեան ժամը 7-ին, յանկարծ պատշգամի սիւները սկսեցին շարժուել և երկիրը ցնցուեց երեք վայրկեանի չափ. գիւղին ոչինչ վնաս չհասաւ։

—

Կիրակի, մայիսի 9-ին Բագուից եկող երկաթուղու գնացքը ուշացել էր մի ամբողջ ժամի չափ։ Այդ բացատրվում է նրանով, որ գնացքը, Ալատաֆայից Ճանապարհ ընկնելով, առաջին կայարանի մօտերքում տապալով է անում ուղիի վերայ քնացող պահապանին և կարում է նրա երկու ոտները։ Նոյն գնացքով վիրաւորին հասցնում են երկաթուղու հիւանդանոցը։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ։—Այսօր, մայիսի 6-ին, Նորին կայսերական Բարձրութիւն Թագաժառանգի ծննդեան օրը, կայացաւ Ելիզաւետգրադի զինուորական տեղական ընտրութեան կանոնների համեմատ ընտրողների ժողով։ Ներկայ էին 1888 թուի համար ընտրողներ։ Ընտրութիւնները տեղի ունեցան հետևեալ կարգով։ Ընտրողների ժողովը բացուեցաւ ժամը 12-ին օրէնքով նշանակուած ժամին։ Ներկայ էին ընտրողների 2/3-ը։ Ընտրողների ժողովի նախագահ ընտրուեցաւ Ելիզաւետգրադի զինուորական ընդհանուր կառավարչի օգնական, գնդապետ Ա. Ա. Ռոդիոնով։ Ընտրողների ժողովի քարտուղար ընտրուեցաւ Ելիզաւետգրադի զինուորական ընդհանուր կառավարչի գրասենեակի պաշտօնեայ Ա. Ա. Ռոդիոնով։ Ընտրողների ժողովի նախագահը յայտնեց, որ ընտրողների ժողովը հրաւիրուած է ընտրելու Ելիզաւետգրադի զինուորական ընդհանուր կառավարչի գրասենեակի պաշտօնեայ Ա. Ա. Ռոդիոնովին։ Ընտրողների ժողովը միաձայնութեամբ ընտրեց Ա. Ա. Ռոդիոնովին։ Ընտրողների ժողովը ընդունեց նախագահի առաջարկութիւնը՝ ընտրողների ժողովի նիստերը հրատարակել տեղական թերթերում։ Ընտրողների ժողովը փակուեցաւ ժամը 1-ին։

—

Ելիզաւետգրադի զինուորական ընդհանուր կառավարչի գրասենեակի պաշտօնեայ Ա. Ա. Ռոդիոնովը ընտրուեցաւ Ելիզաւետգրադի զինուորական ընդհանուր կառավարչի գրասենեակի պաշտօնեայ Ա. Ա. Ռոդիոնովի ընտրութեան ընթացքի մասին հետևեալ տեղեկութիւնները տուեց։ Ընտրողների ժողովի նախագահ ընտրուեցաւ Ելիզաւետգրադի զինուորական ընդհանուր կառավարչի գրասենեակի պաշտօնեայ Ա. Ա. Ռոդիոնովը։ Ընտրողների ժողովի քարտուղար ընտրուեցաւ Ելիզաւետգրադի զինուորական ընդհանուր կառավարչի գրասենեակի պաշտօնեայ Ա. Ա. Ռոդիոնովը

որ բաֆֆիի կարողութեան մասին ասել է յայտնի երգողութիւնը։ Սա բաֆֆիի մահուան առթիւ ոստիկանութեան արձանագրութիւնը առաջ բերելով քարեր է ձգում հրապարակով «Նոր-Դար»-ի խրակը։ բրև թէ լուր են տարածում և «Նոր-Դար»-ն էլ հաղորդում է, որ բաֆֆին 15—20,000 կարողութիւն է թողել. ճրտեղից պէտք է մի հայ վիպասան այդքան կարողութիւն թողնէ և այլն և այլն։

Այդպիսի խօսքեր և բառեր կարելի է շատ գրել, բայց գրանք ոչինչ չեն ապացուցանում։

Եթէ մեզ խնդրէին հրատարակել, թէ բաֆֆիի թղթերը աչքի անցնելով յայտնուեցաւ, որ հանգուցեալը ոչինչ կարողութիւն չէ թողել, մենք այդ լուրը կը հրատարակէինք և կը լռէինք։ Այժմս հակառակ մեր կամքին, չենք կարող այդ մասին լռութիւն պահպանել, քանի որ աշխատում են «Նոր-Դար»-ի վերայ քարեր ձգելով սուտ գուրս բերել նրա հաղորդածը։ Բայց մեր ասածը ճշմարտութիւն է և դժուար էլ չէ մի առ մի թուել, թէ ճրտեղից կարող էր մի հայ հռչակուած գրող 15—20,000 րուբլի կարողութիւն թողնել։

—

Լսում ենք,—որքան ուղիղ է չենք կարող երաշխաւորել,—որ վերջերումս Մոսկվայում վախճանուած մխիթեանտէրը հայազգի Ցովհաննէս Ցովնանեանը իւր ահագին կարողութիւնը ամբողջովին թողել է իւր ժառանգներին։

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ գրում են.—Ձկնորսների օգտին Աստրախանի Թեմից, բացի Աստրախան քաղաքից, ուր հանգանակուած էր Թեմից Գեր. Առաջնորդի նշանակած պարոնների միջոցով 2050 րուբլի, մնաս քաղաքներից ստացուած է հետևեալ գումարները.—Ղզլարից՝ 517 ր. 33 կ., Մոզդոկից 518 ր. 68 կ., Եկատերինոդարից 352 ր. 50 կ., Վլադիկավկազից 223 ր., Գէորգիեվսկից 75 ր., Ստաւրապօլից 74 ր., Բադալպաշինսկից 35 ր. 10 կ., Սուրբ Խաչ քաղաքից 31 ր. 30 կ., Թեմիր-Խան-Շուրայից 20 ր., Եգեսիայից 6 ր. 25 կ., Պետրովսկից 5 ր., ընդամէնն բացի Աստրախան քաղաքից ուղարկած գումարից, 1858 ր. 16 կ., որից պօստային ծախքը հանելով մնացեալ գումարը Մասնաժողովի գանձապահ մեծ. կարապետ աղա Մուրադեանցի միջոցով ուղարկուած է կ. Պօլիս, յանուն Պատրիկ էֆէնդի Կիւլպէնկեանի։

—

ԱՐՄԱՒԻՐԻՑ. — կենդանիների մէջ ժանտախտ կայ, որ սաստիկ կոտորածներ է անում. այս տարի, համեմատելով ուրիշ տարիներին, հազն այնքան շատ է, որ հազիւ թէ մօտ տարիներս տեսնուի այդքան հազի առատութիւ՝ որ այժմս կայ։ Ցորենի չեռվերտը 6 րուբ. մինչև 7 րուբլի է։

Մի շաբաթ է, որ օր ու գիշեր անձրև է շաղում, վողոցներովը անտանելի ցեխից դժուար է երթևեկութիւնը։

Մայիսի 1-ից բացուել է այստեղ տպարան, որի կարիքը վաղուց զգում էր Աբմաւիրը։

—

«Թիֆլիսի երաժշտական ընկերութեան» կանոնադրութիւնը, որը, ինչպէս արդէն հաղորդել էինք, ուղարկուած էր հաստատութեան համար, այժմ արդէն հաստատուած է և հաստատութիւնն էլ ստացուած։

Այդ առթիւ շաբաթ օր, մայիսի 7-ին կազմել էին ժողով, իսկ երեկոյեան երաժշտական երեկոյ։

Մեզ ուղարկուած կանոնագրից երևում է, որ «Թիֆլիսի երաժշտական ընկերութիւնը» հաստատուում է երաժշտութիւն սիրողների կանոնաւոր ժողովները կազմելու համար. միատեղ զուարճանալու և փոխադարձաբար նրանց զարգացնելու համար։ Երաժշտական երեկոները կազմուում են ոչ պակաս քան մի անգամ ամիսը։ Անդամ կարող է գրուել ամեն մարդ։

—

Մարտի 28-ին Մոսկվայում, կարճատև հիւանդութիւնից յետոյ վախճանեցաւ Թիֆլիսեցի Հարուստ Հայ ՑՈՎՀԱՆԵԱՆԸ, որի մասին մի քանի տեղեկութիւնները աւելորդ չենք համարում հաղորդելու ուս Թերթերից առնելով։ Ց. ՑՈՎՀԱՆԵԱՆԸ աղքատ ծնողների զաւակ էր և ծնուած 1811 թուին։ Նա իւր սկզբնական կրթութիւնը ստացել է Ներսիսեան դպրոցում։ 16 տարեկան մի[illegible]ին, ձեռին ունենալով 150 րուբլու չափ գումար, նա ուղևորում է Մոսկվա, ուր մտնում է Աղալօ Լօրիս-Մելիքեանի բանկային գրասենեակը որպէս հասարակ ծառայող, առանց որևէ ռոճկի, իսկ յետոյ ծառայութեան մտնում է Գաբրիէլ Թամամշեանի մօտ, որ Մոսկվայում ունէր խոշոր գործեր, որոնց մէջ նա յետոյ ընկերը դարձաւ։ Ց. ՑՈՎՀԱՆԵԱՆԸ իւր կենդանութեան մի[illegible]ին բաւական բարեգործութիւններ է արել, որոնց մէջ նշանաւոր է ՑՈՎՀԱՆԵԱՆ օրիորդական ուսումնարանը, որի պահպանութեան համար ապահովուած է Թիֆլիսում եղած ՑՈՎՀԱՆԵԱՆի քարվանսարան, որ մօտաւորապէս 400,000 րուբլի արժէ։ ՑՈՎՀԱՆԵԱՆը նոյնպէս օգնում էր Էջմիածնի տպարանին։

—

Թիֆլիսի նահանգական գանձարանից, ինչպէս հաղորդել էինք, Իվանովը յափշտակել էր 313 հազարի արժէք թղթեր և անյայտացել էր։ Այժմ տեղեկանում ենք, որ Իվանովը ցարըցնից ետ է ուղարկել 100,000-ի տալօնները, խոստանալով մնացոնն ժամանակ, որ մնացածն էլ կը վերադարձնէ արտասահմանից վերադառնալուց յետոյ։

—

ՓՐԱՋԱԿԱՆԻՑ (Վէզնլասաբի գաւառ).—Մեր գիւղի հոգևոր պէտքերը մինչև այժմ կատարում էր մեր գաղթական քահանան. բայց որովհետև այժմ հոգևոր իշխանութիւնը նրան արգիլած է, ուստի այս տարի, Զատկի տօներին, մենք մնացինք առանց պատարագի և տուն օրհնէքի։ Բայց այդ, ունինք մի քանի երեխայ մկրըտելու՝ բայց մկրտող չկայ։ Հաւրկաւոր է, որ հոգևոր իշխանութիւնն շուտափոյթ կարգադրութիւն անէ այդ մասին։ Տեղս ժողովուրդը գաղթած է Պարսկաստանից և պարսկախօս է։

—

Սոյն 1888 Թուից մինչև տարեյիր Թիֆլիսի քաղաքային տնտեսութեան եկամուտը եղել է հետևեալ չափով. մուտք՝ տարեյիւ ընթացքում 30,011 ր. 56 կ., իսկ յունվարից մինչև մայիսի մկրը՝ 254,361 ր. 74 կոպէկ։ Ելք՝ տարեյիւն 55,442 ր. 68 կ., իսկ յունվարից մինչև մայիսի 1-ը 251,363 ր. 54 կոպէկ։ Իսկ անցեալ 1887 Թուին մուտք տարեյիւ ընթացքում եղել է 92,144 ր., յունվարից մինչև մայիսի 1-ը՝ 413,323 ր. 67 կոպէկ։ Ելք՝ տարեյիւն ընթացքում 73,987 ր. 70 կ., իսկ յունվարից մինչև մայիսի 1-ը 351,905 ր. 90 կոպէկ։

ՀԱՅՈՑ ՏԱՌԵՐԻ ՀՆՁՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

—

Առ Մեծասպատիւ Մատաթիա էֆ. Գարագաշեան.

Սիրելի բարեկամ.

Տեղեկանալով Ձեր ևէջ էն թէ անդամ ընտրուած էք Ուսումնական խորհրդոյ Ցանձնախմբին ի քննութիւն առաջարկութեան Իւթիւճեան էֆէնտիի, կը փութամ իմ դիտողութիւններս հաղորդել ձեզ, իմ պատուական բարեկամիս։

Նախ՝ կ՚ուզեմ յիշեալ առաջարկութեան քանի մի թերութիւնները դնել տալ ձեզ։

1.—Մեր նախնիք փ գիրը Ֆ կը հնչէին, կ՚ըսէ։ Եթէ փ-ի հնչումն ուներ փ՝ ինչո՞ւ յետոյ Ֆ գիրն հնարեցին զուր վայրապար։

2.—Ի չնորհս յաճախ գործածութեան ցկկեղեցւոյ՝ ա է լ ո ւ ի ա, է լ ի է լ լ ա մ ա ս ա փ ա ք Թ ա ն ի բառերըն առանց այլայլութեան պահուած են, կ՚ըսէ հնչական կրթութեան հեղինակը։ Պէտք է հարցնել նրան, Թէ Երուսաղէմ, Եղիա, Պօղոս, Սաուղ, Գողգոթա, Պղտատոս, Ղևտացի, և՚ն, մինթէ վերոյիշեալ բառերին յանհունս յաճախագոյն չէրն գործածուելը եկէ ղեցւոյ մէջ։

3.—Մինչդեռ 40—50 տարիներ յառաջ՝ հայերընիս, մայրերնիս և մամերնիս անգամ ուղիղ կ՚արտասանէին, սխալ արտասանողք փոքր մաս մ՚էին, կ՚ըսէ։—Ուստի՞ եկան մէջտեղ այդ սխալ արտասանողք։ Այդ կէտն առանց մեկնութեան Թողլով կ՚անցնի։

Այժմ բացատրեմ իմ գիտողութիւններըս՝ այնչափ ընդարձակ որչափ կը նեբէ նամակիս մի ծաւալն։

Թողունք նախապաշարում, Թողունք որևիցէ արտաքին Թելադրութիւն, Թողունք ազգային լեզուական և անհմատ միութիւն մի հաստատելու մոլեգին փափաքն, և քննենք, որոնենք Թէ ուստի է այդ փոխոխութեան կամ աղաւաղման ծագումն, և Թէ լ-ըօք կմ՝ աղաւաղումն։

Անժխտելի ճշմարտութիւն մի է, և բոլոր աշխարհ, փոքրիկ տղէ մինչև ցգառամեայ պառաւն, գիտէ Թէ մարդ լինչ օր սորվի և ազգութեան հասակի իւր լեզուին արտասանութեան մասին նոյնն անփոփոխ կը պահէ մինչև ցվախճան։ Չէ կարելի ենթադրել Թէ մարդ 15—20 տարի իւր լեզուն կերպ մի արտասանէ և յետոյ փոխէ և ուրիշ կերպ արտասանէ։

Երբ այս ամենածանօթ ճշմարտութիւնն չխոստովանիլ անկարելի է, ինչո՞ւ ենթադրել Թէ ես, դու, Պօղոս, Պետրոս կամ Մարկոս, յանկարծ արտասանութիւններս փոխած լինինք։ Ինչ պատճառաւ։ Ոչը դրդմամբ։ Մինչ բոլոր ազգ՝ մինչոյն արտասանութիւնն ունի և Հայը, մայրս, քոյրս, եղբայրս, ազգական և բարեկամ մինչոյն կերպով կը հնչեն գրերն, ոմ կը փոխէ յանկարծ այդ հնչումներն և բերանի փոքր մասին սխալ արտասանողք։ Մինթէ յանկարծակի և յանգեաս տարօրինակ էակ մի լինելով ամսներէն, յաղողած է այդ մեծ և տարակարգ փոփոխութիւնն և գլուխ հանել հակառակ ամենայն օրինաց։ Ոչ, ոչ. այդ ցնորք է որ ըմբռնել անհնար է։ Ինչպէս որ կարծեցեալ ուղիղ արտասանութիւնն շարունակութիւն է նախկին մի ծննդեան, նոյնպէս հակառակ և ծուռ կարծեցեալ արտասանութիւնն քմածին և մանաւանդ յանկարծածին չէ, այլ շղթայակապ յաջորդութիւն հնագոյն մի սերնդեան։ Բայց ինչ. որ երբեմն որ կ՚ենթադրեմ Թէ ազգին մի մասն իւր արտասանութիւնն փոխած է, նոյն երբեմն ու ես կ՚ենթադրեմ, և կը պնդեմ իսկ Թէ կարծեցեալ ուղիղ արտասանողք ոչ միայն չեն յաջողած հին հնչումներն անվթար պահելու, այլ և փոխած և այլայլած են *)։

*) Նոյն իսկ առաջարկութեան հեղինակին կուտայ մեզ ապացոյցն՝ փ գիրն նախապէս փ կը հնչուէր, կ՚ըսէ։ Ուրեմն փ գիրն հնարուած առեն՝ արդէն վ-ին հին հնչումն կորուսած էր կամ վոխուած։ Տրամաբանական է. փ հնչումն կար արդէն. երբ այդ հնչումն կորուսաւ՝ ուրիշ գիր հնարուեցաւ անոր տեղն լեցունելու համար։ Բայց գուցէ առարկուի Թէ այդ գիր նորերու հնարած գիր է։ Այո, նոր, բայց հրչակի նոր, կամ լաւ ևս՝ հրչակի հին. փ գրի գիւտն ժր դարու է, այսինքն հինգերորդ դարու և մեր ժամանակաց ճշդի մէջ տեղն, գրեթէ 7 դար որ գարձեալ պատկառելի հնութիւն մի է։

Ձրի հնութեան դէմ ձրի հնութիւն։

Ամէն ազգ կամ ժողովուրդ՝ երբ բազմանալով իւր բնակութեան վայրն ընդարձակելու ստիպուած՝ տարածուի, լեզուն ևս գրեթէ բոլն ալէկոլէ փոփոխութիւնները կրելով՝ գաւառական կոչուած լեզուներու կը բաժնուի. այս է ճակատագիրը ամէն լեզուի։ Սաքսոն բուն քանի՞ քանի՞ ճիւղերու չէ բաժնուած, ինչպէս և լատինն։ Ցիչեալ լեզուական փոփոխութիւնք՝ քերականական օրէնքներէ աւելի՝ գրերու հնչման վրայ տեղի կ՚ունենան։ Օրինակ. տարբերութիւն հնչմանց դանիական, Հոլանտական և Գերմանական լեզուաց ի Սաքսոնէ որոյ ծնունդ են։

Ուրեմն փոխանակ ենթադրելու Թէ յանկարծ անձ մի կամ խումբ մի մարդիկ յաջողած են այդչափ մեծ փոփոխութիւն մէջտեղ հանելու, մինչ բոլոր ազգ, առանց բացառութեան, մինչև նոյն արտասանութիւնն ունէր, մինթէ աւելի բնական և՝ աւելի բանաւոր չէ կարծել Թէ այդ տարբերութիւն հնութեանէ է այն վերոյիշեալ պարագայից որ յառաջ եկած են ազգին նախնական տարածեալ ու ցիրուցան վիճակին։ Երկար մեկնութեանց պէտք չկայ, շատ յայտնի է Թէ այս մեր կողմս օր ըստ օրէ պարզանալով և բնական մի[illegible]ին ազդեցութեան չնորհիւ առաւել գիտութիւն և առաւել ընդունակութիւն և այժ ստանալով յաղթող եղած է և իրաւամբ տիրապետած։ Ընդհանրապէս Մխիթարեանները կ՚ամբաստանուին իրրև հնարողք այդ սխալ արտասանութեան։ Սոյն այս ենթադրութիւնն է որ կռուան կուտայ իմ կարծեացս։ Ջկնչանենք վայրկեան մի և ընդունինք Թէ Մխիթար Աբբայ իւր ընկերներով՝ դարերէ ի վեր տգիտութեան խաւարին մէջ Թաղուած հայրենիքէն հեռանալով՝ Վենետիկ քաշուած և անդ բաւական գիտութիւն և այժ ստանալէ յետոյ՝ յաջողած լինին այդ մեծ փոփոխութիւնն ի գլուխ հանել։ Բայց մինթէ արևելեան արտասանութիւնն ունէր և նա՝ և յանկարծ օր մի, գրդեաչ չգիտեմ ինչ պատճառէ, փոխեց զայն ըստ քմայ. ոչ. այլ իւր կամ իւր ընկերաց գաւառաբարբառն ճիւղ մեր այժմու արտասանութեան յարակից էր. և որովհետև նա առաջին կեդրոն էր լուսաւորութեան ազգին, ամենայն իրաւամբ իւր արտասանութիւնն ընդհանրացուց անոնց մէջ՝ որ նոյն կեդրոնին հետ հաղորդակցութեան մտան. իսկ անոնք որ կամ բնական կամ բարոյական պատճառներով հեռի մնացին սոյն հաղորդակցութենէ՝ անփոփոխ պահեցին լինչ որ ունէին։

Բայց այս ամենայն ի մի կողմ Թողլով՝ կ՚ուզեմ ենթադրել, և եթէ պահանջուի, կ՚ուզեմ իսկ ևոստովանիլ Թէ մեր արտասանութիւնը Մխիթարեանց կամ որևիցէ խմբի աղաւաղումն է, և Թէ արևելեանն է ճշմարիտ, հարազատ և ընտիր արտասանութիւնն։ Սակայն խնդիրն այդ չէ. լեզուն գործի մի է կամ մեքենայ յառաջադիմութեան ի գիտութիւնս և յարուեստս. և հարկ անհրաժեշտ է որ այս գործին կամ մեքենայն կատարեալ լինի, այսինքն զօրաւոր, յարմար և հաստատուն. չէ պոյթ Թէ փայտ վառես կամ ածուխ մեքենան բանեցնելու համար, հնչէ t կամ d. p կամ b, լինչ որ է սովորութիւնդ. միայն Թէ մինը միւսին հետ չխառնակես, չփոթութիւն չհանես մէջտեղ. մեքենան կ՚աւրես և գործը կը չտաճգի։ Ահասկի այս է իմ տկար կարծիքս։ Այդչափ երկար ժամանակէ ի վեր ընդհանրացած և արմատացած սովորութիւն մի կարելի չէ ահետացնել. բարոյական մեծ ոյժոյ մի դէմ բռնութիւն գործածելով՝ այնչափ ծանր պատասխանատուութիւն սառնձնել յանդգնութիւն է և գործին չաջող ելք գուշակել չի տար։ Ցիշուին հինդարերու մէջ հելլենարանութեան և լատինարանութեան աղէտալի փորձերն։ Ինչ որ բնութիւն եղած է ժողովրդեան, նուիրական է, մտաբերել անգամ պէտք չէ զայն փոխելու, երբ ոչ բարոյական և ոչ նկութական վնաս կը բերէ իւր գոյութեան։ Ինչպէս քիչ առաջ բացատրեցի t կամ d, p կամ b հնչելն նոյն է ազգային յառաջդիմութեան տեսակէտով. տարբերութիւնն է լսելեաց վարժութիւնն։ Ահա ճիշդ այդ վարժութիւնն է որ պէտք է յարգել. ապա Թէ ոչ ձեր ամեն նորութեանց և բռնութեանց դէմ կ՚ըմբոստանայ և կը կռնէ կ՚անցնի, իւր բնական ընթացքը շարունակելով։

Երբ մեր գրականութեան ասպարէզն մէջ բնաբառը նկութեը կան կազդարելու, փոփոխելու և բարւոքելու՝ ինչ հարկ կայ այս անհմատ փոփոխութեան ձեռնարկել. ինչ պէտք՝ այսչափ ստիպողական կերպով՝ գրեթէ առջնակ է կուրծս, գործադրութիւն պահանջել։ Մինթէ նմանեցնու համար այն խմբին որ մեր վիճակին աւելի փայլուն վիճակ չէ ունեցած.

Սկզբի բարեկամ, կ՚ազդարարեմ ձեզ որ միշտ ալթուն և զգոյշ կենաք, որպէս զի ծուղակի մէջ չպատահիք։ Գրերու հնչումներն փոխելէ յետոյ՝ կարգն կուգայ քերականութեան։ Բայց, քա՛. Տէր փրկեսցէ և փորձանաց։ Ոչ միայն հնչումներս կը կորուսանենք այն առեն, այլ և ինտելլեկցեանս կը չփոթեցնենք։

Տ՛. Գ. Սիւրեան

ԹԻՒՐՔԻԱՑԻ ՀԱՑՈՑ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԶԳԱՑՈՒՄԸ

(վերջ)

—

Գաւառներու մէջ ալ տարբեր կերպով է խնդիրը, որովհետև հոն չէ Թէ կրօնից պաղ աչքով կը նայուի, այլ ընդհակառակն ժողովուրդը մեծաւ մասամբ ազէտ ըլլալով կրօնի և եկեղեցւոյ խորհրդոց, և չկրնալով համոզում մը գոյացնել իւր մէջ, շատ մը ծէսերու և արարողութեանց ս. Գրոց համաձայն ըլլալուն, կը դիմէ քահանային որ դժբաղդաբար երբէ շատ բան չգիտնալով չկրնար օրինաւոր պատասխան մը տալ *)։ Մարդորսներու աշակերտաբ աւարտած աստուածաբանական վարժարաններին, արդէն վաղուց ենկած են գաւառացի ժողովուրդին մէջ. և այսպիսի պարագաները հազուադէպ առիթներ են երեսնց համար գործ տեսնալու, գորս ձեռքէ չփախցնելու համար ամեն տեղ լրտեսներ ունին. կրօնական խնդիրներ յուզելով ժողովուրդը չփոթեցնելու և անուս

Գաւառներէն մէկուն մէջ բողոքական պատուելի մ՚ու քահանայ մը վիճաբանութեան կը բռնուին պահքի համար. քահանային բերնուց սովրած մի քանի խօսքերով կը հաստատէ, որ «բ. հայրապետք տահմանեցին զայն. իսկ պատուելին կըսէ որ «մենք հայրապետները չենք ճանչնար եթէ Աւաքելներէն վկայութիւն մ՚ունես մէջ բեր». «Ես ալ քու Աւաքելդ չեմ ճանչնար» կը պատասխանէ քահանայն յաղթական դէմքով մը... Վա՛յ այն ժողովրդեան, որոյ հովիւը գեռ առաքեալն ու հայրապետը չգիտէր երբամէ զանազանել։

*) Գաւառներէն մէկուն մէջ բողոքական պատուելի մ՚ու քահանայ մը վիճաբանութեան կը բռնուին պահքի համար. քահանային բերնուց սովրած մի քանի խօսքերով կը հաստատէ, որ «բ. հայրապետք տահմանեցին զայն. իսկ պատուելին կըսէ որ «մենք հայրապետները չենք ճանչնար եթէ Աւաքելներէն վկայութիւն մ՚ունես մէջ բեր». «Ես ալ քու Աւաքելդ չեմ ճանչնար» կը պատասխանէ քահանայն յաղթական դէմքով մը... Վա՛յ այն ժողովրդեան, որոյ հովիւը գեռ առաքեալն ու հայրապետը չգիտէր երբամէ զանազանել։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ի ՊՈԼԻՍ.

Ինչպես գրեցինք մեր անցեալ համարում, Ֆրանսիայի մարտական նախարարությունը հրամայել էր Ալժիրի զորագունդերին, որ Ֆրանսիայի զորքերի հետ միասին մասնակցեն Տոնկինի արշավանքին։ Այդ հրամանը ստանալով՝ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավաքվել են և խորհրդակցել, թե ինչպես պետք է վարվել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը կազմված է արաբներից, որոնք ոչ միայն չեն ուզում կռվել Տոնկինում, այլև ամեն կերպ ձգտում են խուսափել այդ կռիվներից։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավատացած են, որ եթե հրամայեն զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, ապա զորքերը կամ կապստամբեն, կամ էլ կհրաժարվեն կատարել հրամանը։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը որոշել են հրամայել զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, և եթե զորքերը հրաժարվեն կատարել հրամանը, ապա նրանց կենթարկեն դատաստանի։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերի այդ որոշումը հայտնի է դարձել Ֆրանսիայի կառավարությանը, որը հրամայել է Ալժիրի զորքերին ուղարկել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերը պետք է նավով գնան Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մի մասը արդեն նավ է նստել և ուղևորվել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մյուս մասը պատրաստվում է նավ նստել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։

ՖՈՏՈԳՐԱՖԻԱ ԴՈՒԿԱՆԻՆՈՎ — ԺՈՎՈՎԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

ԴՈՒԿԱՆԻՆՈՎԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԸ

Ի ՊՈԼԻՍ.

Ինչպես գրեցինք մեր անցեալ համարում, Ֆրանսիայի մարտական նախարարությունը հրամայել էր Ալժիրի զորագունդերին, որ Ֆրանսիայի զորքերի հետ միասին մասնակցեն Տոնկինի արշավանքին։ Այդ հրամանը ստանալով՝ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավաքվել են և խորհրդակցել, թե ինչպես պետք է վարվել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը կազմված է արաբներից, որոնք ոչ միայն չեն ուզում կռվել Տոնկինում, այլև ամեն կերպ ձգտում են խուսափել այդ կռիվներից։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավատացած են, որ եթե հրամայեն զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, ապա զորքերը կամ կապստամբեն, կամ էլ կհրաժարվեն կատարել հրամանը։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը որոշել են հրամայել զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, և եթե զորքերը հրաժարվեն կատարել հրամանը, ապա նրանց կենթարկեն դատաստանի։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերի այդ որոշումը հայտնի է դարձել Ֆրանսիայի կառավարությանը, որը հրամայել է Ալժիրի զորքերին ուղարկել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերը պետք է նավով գնան Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մի մասը արդեն նավ է նստել և ուղևորվել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մյուս մասը պատրաստվում է նավ նստել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։

ՖՈՏՈԳՐԱՖԻԱ ԴՈՒԿԱՆԻՆՈՎ — ԺՈՎՈՎԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

ԴՈՒԿԱՆԻՆՈՎԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԸ

Ի ՊՈԼԻՍ.

Ինչպես գրեցինք մեր անցեալ համարում, Ֆրանսիայի մարտական նախարարությունը հրամայել էր Ալժիրի զորագունդերին, որ Ֆրանսիայի զորքերի հետ միասին մասնակցեն Տոնկինի արշավանքին։ Այդ հրամանը ստանալով՝ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավաքվել են և խորհրդակցել, թե ինչպես պետք է վարվել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը կազմված է արաբներից, որոնք ոչ միայն չեն ուզում կռվել Տոնկինում, այլև ամեն կերպ ձգտում են խուսափել այդ կռիվներից։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավատացած են, որ եթե հրամայեն զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, ապա զորքերը կամ կապստամբեն, կամ էլ կհրաժարվեն կատարել հրամանը։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը որոշել են հրամայել զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, և եթե զորքերը հրաժարվեն կատարել հրամանը, ապա նրանց կենթարկեն դատաստանի։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերի այդ որոշումը հայտնի է դարձել Ֆրանսիայի կառավարությանը, որը հրամայել է Ալժիրի զորքերին ուղարկել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերը պետք է նավով գնան Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մի մասը արդեն նավ է նստել և ուղևորվել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մյուս մասը պատրաստվում է նավ նստել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։

ՖՈՏՈԳՐԱՖԻԱ ԴՈՒԿԱՆԻՆՈՎ — ԺՈՎՈՎԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

ԴՈՒԿԱՆԻՆՈՎԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԸ

Ի ՊՈԼԻՍ.

Ինչպես գրեցինք մեր անցեալ համարում, Ֆրանսիայի մարտական նախարարությունը հրամայել էր Ալժիրի զորագունդերին, որ Ֆրանսիայի զորքերի հետ միասին մասնակցեն Տոնկինի արշավանքին։ Այդ հրամանը ստանալով՝ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավաքվել են և խորհրդակցել, թե ինչպես պետք է վարվել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը կազմված է արաբներից, որոնք ոչ միայն չեն ուզում կռվել Տոնկինում, այլև ամեն կերպ ձգտում են խուսափել այդ կռիվներից։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավատացած են, որ եթե հրամայեն զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, ապա զորքերը կամ կապստամբեն, կամ էլ կհրաժարվեն կատարել հրամանը։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը որոշել են հրամայել զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, և եթե զորքերը հրաժարվեն կատարել հրամանը, ապա նրանց կենթարկեն դատաստանի։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերի այդ որոշումը հայտնի է դարձել Ֆրանսիայի կառավարությանը, որը հրամայել է Ալժիրի զորքերին ուղարկել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերը պետք է նավով գնան Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մի մասը արդեն նավ է նստել և ուղևորվել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մյուս մասը պատրաստվում է նավ նստել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։

ՖՈՏՈԳՐԱՖԻԱ ԴՈՒԿԱՆԻՆՈՎ — ԺՈՎՈՎԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

ԴՈՒԿԱՆԻՆՈՎԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԸ

Ի ՊՈԼԻՍ.

Ինչպես գրեցինք մեր անցեալ համարում, Ֆրանսիայի մարտական նախարարությունը հրամայել էր Ալժիրի զորագունդերին, որ Ֆրանսիայի զորքերի հետ միասին մասնակցեն Տոնկինի արշավանքին։ Այդ հրամանը ստանալով՝ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավաքվել են և խորհրդակցել, թե ինչպես պետք է վարվել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը կազմված է արաբներից, որոնք ոչ միայն չեն ուզում կռվել Տոնկինում, այլև ամեն կերպ ձգտում են խուսափել այդ կռիվներից։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը հավատացած են, որ եթե հրամայեն զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, ապա զորքերը կամ կապստամբեն, կամ էլ կհրաժարվեն կատարել հրամանը։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերը որոշել են հրամայել զորքերին, որ նրանք գնան Տոնկին, և եթե զորքերը հրաժարվեն կատարել հրամանը, ապա նրանց կենթարկեն դատաստանի։ Ալժիրի զորագունդերի սպայակույտերի այդ որոշումը հայտնի է դարձել Ֆրանսիայի կառավարությանը, որը հրամայել է Ալժիրի զորքերին ուղարկել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերը պետք է նավով գնան Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մի մասը արդեն նավ է նստել և ուղևորվել Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մյուս մասը պատրաստվում է նավ նստել։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։ Ալժիրի զորքերի մեծ մասը հրաժարվել է նավ նստել և գնալ Տոնկին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 Մայիսի.—Ներքին գործերի մինիստրության բժշկական բաժնի նախագահ լայբ-բժիշկ Զդեկաուերին, այսօր բժշկական ասպարեզում և նրա ետևանդոտ օգտակար գործունեության 50 ամեակը լրանալու առթիւ, Բարձրագոյն հրովարտակով շնորհուած է բրիլիանտներով զարդարած ծխատուփ։

«Нов.»-ն լսել է, որ գիւղատնտեսական օդեհանութեան նոր նախագիծը պետական խորհրդում էական ընդդիմութեան հանդիպելեց. անհրաժեշտ է համարուած այդ խնդիրը ենթարկելու պետական կալուածների, ֆինանսների և ներքին գործերի մինիստրների մօտակայ խորհուրդի քննութեան, նոյնպէս և խնդրի քննութեան համար հրաւիրել գիւղատնտեսական ընկերութիւններին, գործարանատէրերին և ուրիշ հմուտ անձերին։

ԲԱԳՈՒ.—Երէկ բացուեց Բագուի Նիկողայոսեան տօնավաճառը։ Նշանաւոր քանակութեամբ վաճառականներ են սպասվում, նոյնպէս և ապրանքներ. տրամադրութիւնը շատ լաւ է։

ԲԱՐՑԵԼՈՆԱ.—Թագուհին երէկ ընդունելով յուցահանդէսի բացման առթիւ այստեղ եղող եւրոպական մարտանաւերի կառավարիչներին, յայտարարեց, որ նրանց Բարցելօն գալու մէջ տեսնում է պետութիւնների համակրութիւնը դէպի Սպանիան և արքունական տունը։

ՎԵՆՆԱ.—Այստեղ լուր է տարածուած, որ չերնօգորիա-սերբիական սահմանագլխի վերայ աւազակային խմբեր են երևացել։

ԲԵԼԳՐԱԴ.—Երէկ բացուեց Վենայից Բելգրադի և Նիշի վրայով դէպի Սալօնիկ գնացող երկաթուղու ուղիղ գիծը։

Սերբիայում ծագած անկարգութիւնների մասին լուրը ուղիղ չէ։

ՊԱՐԻԶ.—Սենատը բանակը լրացնելու մասին օրինագիծը քննելիս, մերժեց սեմինարիականներին, ուսուցիչներին զինուորական ծառայութեան մէջ արտօնութիւն տալու առաջարկը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. — Մայիսի 1-ին «Нов. Вр.»-ի լրագրի № 4371 համարում զետեղուած էր մի լուր, որ ծակ 20 կոպէկանոցները գանձարանի կողմից պիտի ընդունուի 18 կոպէկի տեղ, 15 կոպէկանոցը՝ 12-ի և 10 կոպէկանոցը՝ 8-ի։ Այս առթիւ ֆինանսների մինիստրութիւնը պարտք է համարում յայտնելու, որ իւր կողմից ծակ դրամների արժէքի մասին ոչինչ կարգադրութիւն չէ եղել և թէ այդ փողերը գանձարանում ընդունվում են նախկին հիմքով։

Պետերբուրգի քաղաքային խորհրդի գահլիճում տօնուեց լայբ-բժիշկ Զդեկաուերի յոբելեանը Մեծ Իշխան Պավել Ալէքսանդրովիչի ներկայութեամբ։ Կարդացուեցան բարձրագոյն անձերից հեռագիրներ և ընդունուեցան բազմաթիւ պատգամաւորութիւններ։

ՎԵՆՆԱ.—Հերցեգովինիա արշաւած չերնօգորիացիների ատամակալին խումբը ցրուած է. նրա առաջնորդ Միլիտին-Իլյիչը սպանուած է։

Սալօնիկից արիւնահեղութիւնների և զօրքերի տեղափոխութեան մասին հաղորդուած լուրերը սուտ են։

ՆԻՇ.—Նիշ-Սալօնիկի ճանապարհի երթևեկութիւնը բացուած է։

ԱԹԵՆՔ, 8 Մայիսի.—Թագուհու Ռուսիա ուղևորութիւնը վերջնականապէս նշանակուած է մայիսի 12-ին.

ՎԵՆՆԱ.—Երկրի ներսերում զետեղուած գալիցիական զօրքերը շուտով կտեղափոխուին իրենց սեպհական լրացուցիչ շրջանը։

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

Երևան. Ս. Դ.-ին.—Ձեր նամակը չի հրատարակուիլ։ Դրանք կարող չէն «Նոր-Դար»-ի համար նկատի լինել. իսկ ինչ վերաբերում է նամակը ձեզ վերադարձնելուն, պէտք է նկատենք, որ հմրագրութիւնս տպագրութեան համար անյարմար տեսնուած իւրաքանչիւր մեծ յօդուածներն է միայն վերադարձնում. իսկ մանր յօդուածներն ու թղթակցութիւնները չէ վերադարձնում։

Խմբագիր-Հրատարակիչ
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՅԱՏՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս կը տեսնի 1888-ին առանձին գրքով
Դ. Զուբարի
ԲԱՐԵԳՈՐԾՆԵՐ
ՄԱՀՏԵՍԻ ՍԱՐԳԻՍ
ՄԻ ՎԱՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՓՇՐՈՒԱԾ ԿԵԱՆՔ

երկերը միասին։ Բաժանորդագրիչը 1 րու-էլի է ընդամենը։ Բաժանորդագրուել կարելի է միմիայն «Նոր-Դար»-ի խմբագրատանը։ Օտար քաղաքներից դիմում են «Նոր-Դար»-ի խմբագրութեանը այսպէս. Тифлисъ, въ редакцію ежедневной армянской газеты «Норъ-Даръ».

(խմ.) Х—56

Նոր հրատարակութիւն
ԼԷՕ
ՊԱՆԴՈՒԽՏ
ԳԻՆՆ Է 15 ԿՈՊ.

Վաճառվում է Բագու՝ Տիգրան Ղոնդաղսազեանի մօտ՝ Պասաժում. Շուշի՝ Անդրէաս Աբրահամեանի մօտ։

6—4

Տպագրութեան համար բոլորովին պատրաստ է և շուտով մամուլի տակ կը մտնէ՝
ԲՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ
հեղ. Անդրէաս Գաբրիէլի-ի, Բաբլի-ի արքայական արուեստագիտական ճեմարանի իտալական դրականութեան պրոֆէսսորի, թարգմ. Դրիգոր Շահբուդաղեանց։

10—4

Ներքին Բասենի Բաշ գիւղի քրնակիէ, 25 ամեայ մի երիտասարդ, Սարգիս Եղիազարեան անունով, ամբողջ հինգ տարի է, որ Թիֆլիս քաղաքում աշխատում է։ Վերջերումս լսվում է լիշեալ անձի մասին, որ իբրև թէ նա Քուրդն է ընկել, իսկ ոմանք էլ ասում են, թէ հիւանդութեամբ մեռել է։ Վատ չէր լինիլ, եթէ նրա մասին տեղեկութիւն ունեցողները հաղորդէին իրենց գիտացածը «Նոր-Դար»-ի խմբագրութեան։

ՆԱԻԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Նոգնոտայլին երթևեկութիւն Բաթումի, Օդեսայի և Կ. Պոլսի միջև։

Բաթումից գնում է

Հինգշաբթիները.—կէս օրուայ ժամը 4-ին, ուղիղ գծով, Նովոռոսիյսկի և կերչի վերայով։

Շաբաթ օրերը.—Երեկոյեան 8 ժամերին, շրջանառութեամբ, բոլոր նաւահանգիստները պատահելով։

Երկուշաբթիները.—Երեկոյեան արտասահմանեան գնացքով Կ. Պոլիս։

Բաթումի գալիս է

Երեքշաբթիները.—կէս գիշերուայ մօտերքը, Օդեսայից, շրջանառու ընթացքով։

Ուրբաթները. — Առաւօտը, Օդեսայից, ուղիղ գծով՝ կերչի և Նովոռոսիյսկի վերայով։

Շաբաթ օրերը.—Առաւօտը Կ. Պոլսից։

Փոթիից գնում է Բաթում

Երկուշաբթիները.—Սուխումից շրջանառու նաւը նաւահանգիստ գալուց յետոյ։

Հինգշաբթիները. — Առաւօտեան ժամը 9-ին, Ղըրմ-Կովկասեան ուղղագիծ շոգենաւին միանալու։

Շաբաթ օրերը. — Առ. ժամը 9-ին, Ղըրմ-Կովկասեան և Բումբլիա-Անատոլեան շրջանառու շոգենաւին միանալու։

Բաթումից գնում է Փոթի

Ուրբաթ և կիրակի օրերը.—Նաւի գնալու ժամը որոշում է Բաթումի նաւային գործակալութիւնը՝ նաւը փոթիից գալուց յետոյ։

Բացի այդ, ամեն շաբաթ Փոթի գալիս են Օդեսայից և Ղըրմ-Կովկասեան գծի նաւահանգիստներից որոշեալ ժամանակի ապրանքակիր և մարդակիր լաստե նաւեր՝ կիրակի օրերը երեկոյեան և գնում են Բաթում՝ երեքշաբթի օրերը, երբեմն գործառնութիւնները վերջացնելուց յետոյ, իսկ Բաթումից՝ ուրբաթ օրերը երեկոյեան, որ մտնում է Ղըրմ-Կովկասեան նաւահանգիստները, եթէ կարիք լինի, մտնում է և Փոթի։

—

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

երթևեկութիւն «Թիֆլիս» կայարանում

Գնում է

Բաթում, պօստային. 8 ժ. 49 վ. առ.
Բագու, ,, 10 ժ. 46 վ. եր.
Սուրամ, ապ. մար. գն. 3 ժ. 21 վ. ց.
Աղստաֆա, լաստն գն. 8 ժ. 20 վ. առ.

Գալիս է

Բաթումից, պօստ. 10 ժ. 15 վ. եր.
Բագուից, » 8 ժ. 6 վ. առ.
Սուրամից, ապ. մարդ. 8 ժ. 24 վ. առ.
Աղստաֆայից, լա. գն. 8 ժ. 18 վ. եր.

—

ՊՕՍՏԱՅԻՆ ԿԱՌՔԵՐԻ

երթևեկութիւնը պատերազմական-վիրաբական հանապարհով

1887 Թ. նոյեմ. 15-ից—1888 Թ. մայիսի 15-ը։

Թիֆլիսից դուրս է գալիս

Հինգ հոգու տեղ ունեցող կարէտը առաւօտեան ժամը 8-ին, Մէթէի կայարանում գիշերելով. հասնում է Վլադիկավկազ մես օրը երեկոյեան ժամը 8-ին։

Վեց հոգու տեղ ունեցող օմնիբուսը դուրս է գալիս ցերեկուայ ժամը 4-ին, առանց գիշերելու, մես օրը, երեկոյեան ժամը 7-ին հասնում է Վլադիկավկազ։

Վլադիկավկազից

Հինգ հոգու տեղ ունեցող կարէտը դուրս է գալիս առաւօտեան ժամը 8-ին, գիշերում է Մէթէի կայարանում և մես օրը երեկոյեան ժամը 8-ին հասնում է Թիֆլիս։

Վեց հոգու տեղ ունեցող օմնիբուսը դուրս է գալիս ցերեկը, ժամը 6½-ին, առանց գիշերելու, մես օրը երեկոյեան 9 ժ. 50 վ.-ին հասնում է Թիֆլիս։

ՄԱՅՐԱՊԵՏ ԿՈՒՍԱՆՈՑԻՆ ՏՓԻՍԱՑ ԻՇԽԱՆԱԶՆՈՒՀԻ ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆՑ ի դիմաց կուսանոցին յայտնում է, որ ամսիս 10-ին, երեքշաբթի օրը 10 ժամին, կուսանաց եկեղեցում կը լինին Ս. Պատարագ և Հոգեհանգիստ յիշատակ Հոգւոյ Հիմնադրի Մարիամեան-Յովնանեան դպրոցի, ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍՏԵՓԱՆՆՈՍԵԱՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ։

1—1

ՍՄՈՈՑ

բոլորովին մաքուր՝ զտած ջրից, ներքին գործածութեան համար կերակրի և ըմպելիքի համար

ԾԱԽՎՈՒՄ Է

ԶԷՄՄԷԼԻ ՍԱՌՑԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՈՒՄ

Վլադիկաւկազի պաշտօնէ մօտ, Թիֆլիսում.

3—3

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԻԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ուղիղ և կանոնաւոր երթևեկութիւն Մարսէլլի և Բաթումի մէջ։

Հինգշաբթի, մայիսի 12-ին, «ԱՐՄԷՆԻԱ» (Arménie) շոգենաւը, նաւապետ «ԳԱՐՐԻԳ» (Garrigues) դուրս կը գայ Բաթումից դէպի Տրապիզօն, Օրդու, Սամսօն, Կ. Պոլիս և Մարսէլլ։

Տեղեկութիւնների համար դիմել ընկերութեան գործակալութեան Բաթումում՝ պ. ԴԱՐԱՆԻՕՆԻՆ, Թիֆլիսում՝ պ. ՐԻՆՕԻՆ, նախկին գալերէյա Արծրունիների № 103. 4—4

ԱՍՏՂԿԱՆ ՕԾԱՌ
կտորը 60 կոպ.
ԱՐԵԻԱՑԾԱՂԿԱՅԻՆ ՊՕՊՊԻ
կտորը 50 կոպ.
Արևածաղկի թերթերից
Յ. Գ. ՊՕՊՊԸ Աստրխանի Արքունի պալատական մատակարար
Վիեննա I Rognergasse № 2.

Ծախվում են Ռուսիայի և արտասահմանի բոլոր լաւ հաստատ իրեղէնների, գեղատնային և գալանտերային վաճառանոցներում։

Անպատճառ Պօպպի Օճառ պահանջել

Դէպօ՝ Թիֆլիս, Դեղատնային ապրանքների վաճառման Կովկասի Ընկերութեան և նրա Բագուի բաժանմունքի մէջ, Լանկո, Պօպով։

(М.) 25—12

ՋԷՅԹՈՒՆՅԻՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
„ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ“
Դաշնամուրի համար

1) Vivace
2) Հայոց եղանակ.
3) Բաշիբուզուկի եղանակ.
4) Ցարճակումն.
5) Հայոց եղանակ.
6) Թիֆլիսի զուռնա.
7) Քրդի եղանակ.
8) Նախիջևանի ջրկիրների եղանակ.
9) Իջաս սլաբսկական.
10) Պարսկական եղանակ.
11) Մօլդավական սլաբ.

Գինն է 1 րուբլի։ Ձանապարհածախսի համար պէտք է վճարել 11 կոպէկ մարկայով։

Դիմել «Նոր-Դար»-ի խմբագրութեան, Թիֆլիսում։

ВОСТОЧНЫЕ МОТИВЫ
для фортепіано

1) Vivace
2) Армянскій мотивъ.
3) Башибузукскій мотивъ
4) Нападеніе.
5) Армянскій мотивъ.
6) Тифлисская зурна.
7) Курдынскій мотивъ.
8) Мотивъ Нахичеванск. водовозовъ.
9) Иджасъ, Персидскій мотивъ.
10) Персидскій мотивъ.
11) Молдавскій танецъ.

Цѣна 1 руб. и 11 к. (марками).

Можно получать въ ред. «Норъ-Даръ», въ Тифлисѣ.

(խմ.) Х—27

MOTIFS ORIENTEAUX
Pour le Piano

6) Тифлисская зурна.
7) Курдынскій мотивъ.
8) Мотивъ Нахичеванск. водовозовъ.
9) Иджасъ, Персидскій мотивъ.
10) Персидскій мотивъ.
11) Молдавскій танецъ.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 9-го Мая 1888 г. Տպարան Լ. Գ. Կրամարէնկոյի Типографія Л. Г. Крамаренко, Гол. пр., д. Читахова.